

BIBLIO

Επιμέλεια:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΛΗ

Η Έμιλυ Ντίκινσον και το γράμμα της στην Οικουμένη

Το τελευταίο βιβλίο του Χάρη Βλαβιανού ανατρέχει στον συγγραφικό βίο και την ποιητική πολιτεία της απόλυτης αμερικανίδας ποιήτριας

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Αργό μέτρο που φέρνει κάθε συλλαβή σε πρώτο πλάνο, αινιγματικές κατασκευαστικές στρατηγικές, αποκαλυπτικά οράματα, μουσικά παιχνίδια αντικατοπτρισμών, σεξ-πικρή υφή της γλώσσας, μεταφορές και ελευθερή σχέση των λέξεων, που παρότι είναι τοποθετημένες με ακρίβεια, εντούτοις καταφέρνουν να απελευθερώνονται από τον ζυγό και σχεδόν κάθε συλλαβή να νοσηματοδοτείται εκ νέου: «Να σε υμνήσω — μπορεί: Όρατα λοιπόν / Κάτι νέο δεν πρόκειται να πω — / Παρά της αλήθειας το πιο αληθινό / Ότι πράγματι είσαι κάτι θεϊκό. / Όταν σε κοιτώ είναι φανερό / Ότι ερχόμαστε απ' τον ουρανό / Όταν είμαστε μαζί είναι βέβαιο / Η αθανασία πως είναι υπαρκτή». Και φυσικά εδώ φωλιάζουν όλα τα μεγάλα μυστήρια. Όπως, φερεϊπείν, αυτό του παραπάνω ποιήματος: Σιωπή ως προς την ερώτηση, άραγε σε ποιόν ή σε ποια απευθύνεται. Σε έναν εραστή άγνωστου φύλου, σε ένα τοπίο, μια φύση, ένα ζώο ή έναν φίλο; Χωρούν μόνο εικασίες. Το μόνο που ξέρουμε είναι πως γράφτηκε το 1885, έναν χρόνο πριν σβήσει.

Εισαγωγή, μετάφραση και σημειώσεις, Χάρη Βλαβιανού «Emily Dickinson - Αυτό είναι το γράμμα μου στην Οικουμένη - 160 ποιήματα» Εκδ. Πατάκι

Και ασκέτως αν γνωρίζουμε αρκετά από το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της ως προς το πού την πέρασε, με ποιους και πότε, όταν φευγαλέα δραπετεύει από την εσωτερική μοναξιά της, το άλυτο και ανεξερεύνητο της μυστικής ζωής, αυτής που κλωθογυρνούσε στο κεφάλι της και τη βίωνε σαν βουβό εσωτερικό συναίσθημα ή αντικτυπο κάποιων γεγονότων που την καθόρισαν, για όλα αυτά γνωρίζουμε λίγα πράγματα.

Λοιπόν: Εδώ έγκειται η αξία αλλά και υπεραξία αυτού του βιβλίου για την Ντίκινσον. Αυτήν που ο Χάρολντ Μπλουμ την ενέταξε στους είκοσι έξι συγγραφείς και ποιητές που διαμόρφωσαν τον λογοτεχνικό κανόνα της Δύσης (μόνο δύο Αμερικανοί, τούτη και ο Γουόλτ Γουίτμαν: οι υπόλοιποι είκοσι δύο όλοι τους Ευρωπαίοι). Μια ψυχή και ένα κορμί που παραμένουν αχарτογράφητα, καθώς όλα όσα αφορούν τον πυρήνα και το έσω της θα παραμένουν εσαεί ερωτήσιες και μόνο ερωτήσιες. Άραγε λές να; Η μπορεί να συνέβη αυτό, εξού και το γράφει έτσι: Έμιλυ Ντίκινσον ο αιώνιος γρίφος.

Στο νέο του βιβλίο «Emily Dickinson - Αυτό είναι το γράμμα μου στην Οικουμένη», ο Χάρης Βλαβιανός όχι απλώς μεταφράζει 160 ποιήματα που καλύπτουν όλο το μεγαλειώδες εύρος της ποίησής της, αλλά και συγγράφει ο ίδιος, ως μελετητής της δινεκούς της χάρης, μια εκτενή εισαγωγή που θα μπορούσε άνετα να εκδοθεί και σαν αυτόνομο, ξεχωριστό βιβλίο. Ο εθελούσιος εγκλημασιός της ποιήτριας στο Homestead, το σπίτι στο οποίο εζησε στον κεντρικό δρόμο της μικρής πόλης Άμερστ στη Μασαχουσέτη, οι απόψεις της για τον Θεό και τη θρησκεία, οι περιπλοκές οικογενειακές της σχέσεις, οι συγγραφείς που θαύμαζε και τα διαβάσματά της ζευτιλόνται πανεύστοχα από τον Βλαβιανό, που όμως σιγά-σιγά, μετά τις βιογραφικές παραθέσεις, μπαίνει στο μεδούλι της ποίησής της: η φύση, η φθαρτότητα και ο θάνατος, η παθιασμένη σχέση της με τη Σούζαν Γκίλμπερτ (γυναίκα του

αδελφού της), οι πολυσυζητημένες Master Letters επιστολές της γεμάτες υποταγή προς τον Αφέντη (ακόμα δεν αποκαλύφθηκε ποιος είναι), φτιάχνουν ένα βιβλίο σταθμό για τα ελληνικά χρονικά μας και δεν έχει πέσει στην αντίληψη μου κάτι αντίστοιχο στην εγχώρια βιβλιογραφία.

«Ο Θεός είναι πράγματι ζηλόφθονος Θεός — Δεν αντέχει να βλέπει / Πως προτιμάμε αντί μ' Αυτόν / Οι δυο μας να παίζουμε μαζί»: η αντιπρακτική της σχέση με τον μέντορά της, όπως τον αποκαλούσε, Τόμας Χίγκκινσον, η αμφίθυμη στάση της απέναντι στη φήμη, που μπορεί να απέφευγε αλλά ενδόμυχα πόσο πολύ την προσδοκούσε, ο μοναχικός, ρηδ-κλειυθος και ανθεκτικός της δρόμος, όλα ακτινοσκοπούνται διεξοδικά, από τον Βλαβιανό. Η ποίηση της Ντίκινσον, αν και γράφτηκε στα μέσα του 19ου αιώνα, προαναγγέλλει τον μοντερνισμό και τα λογοτεχνικά ρεύματα που ακολούθησαν. Η ιδιαίτερη τεχνολογία της, η πυκνότητα του λόγου της, η ελλειπτική σύνταξη και η επίμονη εστίαση της ποιήτριας όχι μόνο στις λέξεις αλλά και στις περιφρασμένες παύλες της, αναλύονται με τρόπο περιεκτικό, και είναι συγγραμμένα με ένα μοναδικό σασπένς — ας μου επιτραπεί αυτή η λέξη. Αν και ο Βλαβιανός δεν παύει ποτέ να μας υπενθυμίζει πως μπορούμε στο speculum των ποιημάτων της να δούμε ασφαλώς όποιο πρόσωπο επιθυμούμε, φτάνει όμως να μην το κάνουμε εκβιάζοντας ή παραμορφώνοντας τα ίδια τα ποιήματα. Μπορούμε να τα προσαρμόσουμε με προκρούστειες μεθόδους στο κρεβάτι των ιδεολογικών, πολιτικών ή αισθητικών μας εμμονών ή προτιμήσεων, όμως κάτι τέτοιο θα είναι αντίθετο με το πνεύμα της. Η Έμιλυ Ντίκινσον δεν προσχώρησε ποτέ σε κανένα κίνημα και αντιμετώπιζε κάθε ορθοδοξία με καχυποψία, αν όχι και εχθρότητα. «Το Πρωί το δικαιούνται όλοι — / Κάποιος — τη Νύχτα — / Οίλοι εκλεκτοί — / Της Αυγής το φως».

Η έκδοσή είναι διγλωσσική ώστε ο αναγνώστης να απολαύσει το σφρίγγος του πρωτότυπου αλλά και να ελέγξει τις επιλογές του Βλαβιανού. Περιλαμβάνονται επίσης αποσπάσματα από πλήθος επιστολών της, υπέροχα κατατοπιστικό φωτογραφικό υλικό και μια εκτενή βιβλιογραφία, που όλα μαζί συλλαμβάνουν το κέντρο αλλά και την περιφέρεια των πραγμάτων — προσφιλείς της εκφράσεις, που θα αποζημιώσουν όλο το φαν κλαμπ της!

Διάβασα το βιβλίο του Βλαβιανού (490 σελίδες, γερό να είναι!) κατά τη διάρκεια του οικειοθελούς εγκλεισμού μου όλην την περίοδο των Χριστουγέννων ένεκα του ιού. Πολλές φορές σταματούσα σκεπτόμενος πώς θα λειτουργούσε μέσα μου, αν έξω δεν έκανε πανδημία και απολαμβάνω την αγνώση του κάπου στη φύση, που τόσο αγαπούσε η Ντίκινσον. Να άλλο ένα αναπάντητο ερώτημα, αλλά και μια καλή ευκαιρία να του ξαναρίξω μερικές ακόμα ματιές και εκτιμήσεις στην εσχάτη, όταν με το καλό κάποτε όλα αυτά τα δυο άρεστα τελειώσουν. Τροφή για σκέψη και φυσικά τα θερμά μας συχαρητήρια στον Βλαβιανό, που τα ιερά της σύμβολά μας τα παραδίδει σαν μετάληψη ευλογημένου άρτου από το δικό της άθαντο κρασί. **✎**

Το βιβλίο «Emily Dickinson - Αυτό είναι το γράμμα μου στην Οικουμένη - 160 ποιήματα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκι σε εισαγωγή, μετάφραση και σημειώσεις του Χάρη Βλαβιανού.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ /
ΕΚΔΟΣΕΙΣ /
ΣΥΝΤΕΛΕΞΕΙΣ /
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ